

Är mineralgödsel konst eller konstigt?

För att nå framgång i kommunikation är det bra att använda ord som uppfattas på likartat sätt. Väljer man laddade ord hamnar tankarna på annat. Själv reagerar jag när mineralgödsel kallas "konstgödsel". En botanisering på Internet visar att konstgödsel ofta förknippas med något negativt. Vanliga påståenden är att konstgödsel läcker, utarmar jorden eller är giftigt. Inget av dessa påståenden har grund i fakta och vetenskap.

Konstgödsel är ett ord som lanserades på 1800-talet, men som jag sällan har stött på i yrkeslivet förutom i konstgödselspridare. Ursprungligen var konstgödsel något positivt. Den öppnade möjligheter att försörja landets befolkning med mat. Idag är dock mat en självklarhet. Tar det slut hos Coop så kan man gå till ICA.

Mineralgödsel görs av naturliga råvaror och är varken konst eller konstigt. De brytvärda tillgångarna av fosfor och kalium är begränsade men tillgången på kväve är obegränsad. Cirka 78 % av luften består av kväve vilket ingår i kretsloppet. Vissa bakterier, både i vatten och på land, kan fixera luftens kväve. Jordbruket har under lång tid utnyttjat detta. Både kvävefixering i fält och i fabrik kräver energi och räknar man är det oftast mer effektivt och miljövänligt att binda kväve i fabrik.

Vilka använder då ordet konstgödsel? Hos Jordbruksverket fick jag 11 träffar, alla tillhörde publikationer skrivna av andra än odlingskunniga. I sin professionella myndighetsutövning använder Jordbruksverket enbart ordet mineralgödsel, vilket gav 692 träffar. SCB för oftast statistik över mineralgödsel. Tidningen Land lantbruk däremot anser att konstgödsel är rätt språkbruk och hänvisar till en maskinstandard från 1984. Sökning hos Naturskyddsföreningen gav 117 träffar och nästan lika många hos den ekonomiska föreningen KRAV. Det blir bara en träff för mineralgödsel på KRAV's hemsida, vilken går till en fotnot för en statistikrapport. I texten om rapporten används ordet konstgödsel. Enligt KRAV's regler är inte konstgödsel tillåtet. Det är inte lätt att förstå då vissa kaliumsalter och fosfater är tillåtna, vilket rimligtvis uppfattas av de flesta som "konstgödsel".

Nationalencyklopedin jämför konstgödsel, handelsgödsel och mineralgödsel. Handelsgödsel är gödsel på marknaden och till ekologisk odling säljs stallgödsel, rötresterna och slaktbiprodukter. Detta bekräftas av KRAV's regler som bara förbjuder *syntetisk* handelsgödsel. Enligt KRAV's regelverk innebär *syntetiskt* att ingen modern teknik får användas som gör exempelvis råfosfat lättillgängligt. Med andra ord kräver regelverket ett slöseri med resurserna. Om syntetiskt anses fel så blir det svårt med fossilfritt bränsle och andra innovationer i ekologisk odling med tanke på syntetisk diesel, ex HVO.

KRAV's regler anger även att odlingen inte får "förorenas av konstgödsel". Samtidigt görs ett flertal KRAV-märkta gödselprodukter av "konstgödselade" grödor, liksom de KRAV-godkända rötresterna. Om det finns en logik för definitionen av "konstgödsel", är den svår att förstå.

Kersti Linderholm
AgrD
Silvbergs Miljöteknik